

DALILLARGA ASOSLANGAN TIBBIYOT.

Tohirjonov A.A.

Yuz-jag' jarrohligi kafedrası magistr, TDSI

Donoboyev Sh.B.

Yuz-jag' jarrohligi kafedrası magistr, TDSI

Kamilova D.N.

Ilmiy rahbar, TDSI

Dalillarga asoslangan tibbiyot (DAT) – bu klinik qarorlar qabul qilishda eng yaxshi mavjud dalillarni, ya'ni ishonchli ilmiy tadqiqotlar natijalarini, shuningdek, shifokor tajribasi va bemorning qadriyatlarini uyg'unlashtirishga asoslangan yondashuvdir. DAT tibbiyot amaliyotida aniqlik, samaradorlik va individual yondashuvni ta'minlashga xizmat qiladi. Uning asosiy komponentlariga quyidagilar kiradi:

- 1) eng dolzarb klinik savollarni aniqlash;
- 2) dalillarni tizimli izlash;
- 3) topilgan dalillarni tanqidiy baholash;
- 4) dalillarni amaliyotga joriy etish;
- 5) natijalarni baholash va qayta ko'rib chiqish.

Maqsadi va vazifalari

Ushbu tezisning maqsadi – dalillarga asoslangan tibbiyot (DAT) va klinik epidemiologiya fanining zamonaviy tibbiyotdagi ahamiyatini yoritish, ularning asosiy tamoyillari va metodologik yondashuvlarini tahlil qilishdir.

Vazifalari quyidagilardan iborat:

- DAT tushunchasiga aniqlik kiritish va uning asosiy komponentlarini bayon etish;
- Klinik epidemiologiyani predmeti va asosiy usullarini ko'rsatish;
- Xavf omillari tushunchasini ochib berish va ularni aniqlash usullarini

izohlash;

- Yozma tadqiqot usulining ahamiyatini asoslab berish.

Natijasi

Tezisdalilarga asoslangan tibbiyotning nazariy asoslari va amaliy qo'llanilishi yoritildi. Klinik epidemiologiyaning diagnostika va profilaktika sohasida tutgan o'rni ko'rsatildi. Xavf omillarining turlari va ularni aniqlashga xizmat qiluvchi tadqiqot usullari haqida ma'lumotlar taqdim etildi. Tibbiy qarorlarni ilmiy asosda qabul qilish uchun klinik epidemiologik yondashuvlar zarurligi asoslandi.

Ilmiy yangiligi

Mazkur tadqiqotda dalilarga asoslangan tibbiyot va klinik epidemiologiyaning integratsiyalashgan yondashuvi asosida xavf omillarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy metodlari tizimli ravishda tahlil qilindi. Shu orqali tibbiyot amaliyotiga zamonaviy statistik va analitik usullarni keng joriy etish zarurligi asoslab berildi.

DAT konsepsiyasi ilk bor 1990-yillarda Kanada va AQSHda shakllangan bo'lib, professor Deyvid Sakett rahbarligidagi guruh tomonidan asoslab berilgan. Bugungi kunda ushbu yondashuv tibbiyot ta'limi va amaliyotining ajralmas qismiga aylangan. Uning ustunliklariga quyidagilar kiradi: diagnostik va davolashda aniqlikni oshirish, sog'liqni saqlash resurslaridan oqilona foydalanish, bemor ehtiyojlariga mos keladigan qarorlar qabul qilish va nojo'ya ta'sirlarni kamaytirish.

Klinik epidemiologiya esa DATning nazariy va amaliy asosini tashkil qiladi. Bu fan kasalliklarning tarqalishi, omillari va oqibatlarini o'rganish orqali tibbiy qarorlar uchun dalillarni ishlab chiqishga xizmat qiladi. Klinik epidemiologiyaning predmeti – bu klinik sharoitda sog'liq holatini aniqlash, baholash va davolash usullarining samaradorligini o'rganishdir. Asosiy usullariga kuzatuv (ko'ndalang, holat-nazorat, kohort), eksperimental (randomizatsiyalangan klinik sinovlar) va statistik tahlillar kiradi.

Xavf omili tushunchasi kasalliklarning sababchi mexanizmlarini tushunishda muhim o‘rin tutadi. Xavf omili – bu ma’lum bir kasallik rivojlanish ehtimolini oshiruvchi har qanday biologik, ijtimoiy, atrof-muhitga oid yoki xulq-atvorga bog‘liq omildir. Masalan, yurak-qon tomir kasalliklari uchun chekish, gipertenziya, giperxolesterinemiya xavf omillari hisoblanadi. Xavf omillari birlamchi (kasallik rivojlanishidan oldin ta’sir qiluvchi), ikkilamchi (kasallikni erta aniqlashga yordam beruvchi) va uchlamchi (asoratlarning oldini olishga xizmat qiluvchi) darajalarga bo‘linadi.

Yozma tadqiqot usuli xavf omillarini aniqlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, kasalliklarning tarqalishi, bog‘liqligi va sabablari o‘rtasidagi munosabatni aniqlash imkonini beradi. Ayniqsa kohort va holat-nazorat tadqiqotlari xavf omillarini aniqlashda keng qo‘llaniladi. Ushbu yondashuv sog‘liqni saqlash siyosatida profilaktika choralari ishlab chiqish, sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish va resurslarni oqilona taqsimlashda asosiy vosita hisoblanadi.

Shunday qilib, DAT va klinik epidemiologiya zamonaviy tibbiyotda kasalliklarning sabablari va ularni oldini olish strategiyalarini ilmiy asosda ishlab chiqishda muhim o‘rin egallaydi.

Xulosa

Dalillarga asoslangan tibbiyot va klinik epidemiologiya bugungi tibbiyot amaliyotining ajralmas asoslaridan biridir. Ushbu yondashuvlar kasalliklarni aniqlash, davolash va oldini olishda ishonchli va tizimli ilmiy asosga tayangan holda qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Klinik epidemiologiya zamonaviy metodlari, jumladan yozma tadqiqot usullari, xavf omillarini aniqlash va ularni bartaraf etish choralari ishlab chiqishda muhim vosita hisoblanadi. DAT amaliyoti nafaqat sog‘liqni saqlash tizimi samaradorligini oshiradi, balki bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga ham xizmat qiladi. Shu sababli, har bir klinik shifokor va tadqiqotchi uchun DAT va klinik epidemiologiya bilimlariga ega bo‘lish, ularni amaliyotga tatbiq etish muhim vazifa hisoblanadi.